

Efling byggðar

Greinargerð um átaksverkefni á Flateyri
samkvæmt samningur á milli mennta- og menningarmálaráðuneytis
og Fræðslumiðstöð Vestfjarða
8. september 2011

Ísafirði 8. mars 2012

Smári Haraldsson

Efnisyfirlit

1	Inngangur	1
2	Starfssemin.....	2
2.1	Almennt nám	3
2.2	Íslenska fyrir útlendinga	4
2.3	Óráðstafað.....	5
2.4	Annað námstilboð haustið 2011	5
2.5	Samantekt á náminu.....	6
2.6	Fjármál.....	6
2.7	Ráðgjafarviðtöl	7
3	Niðurstaða	7
4	Lokaorð	7
5	Viðaukar.....	8
5.1	Samningur um verkefnið	8
5.2	Umfjallanir á vefnum (bb.is)	10

1 Inngangur

Miðvikudaginn 19. janúar árið 2011 boðaði bæjarstjórn Ísafjarðarbæjar til fundar um vandann á Flateyri þar sem um helmingur vinnufærra manna var búinn að missa atvinnu. Til fundarins voru boðaðir aðilar sem gætu á einhvern hátt komið að verkefnum til að styrkja einstaklinga og samfélagið á Flateyri. Á fundinum var m.a. óskað eftir hugmyndum frá hverjum og einum fundaraðila um hvernig hann gæti komið að málum og kostnaðaráætlun þar um.

Þann 28. janúar 2011 skrifaði Fræðslumiðstöð Vestfjarða bæjaryfirvöldum á Ísafirði bréf þar sem miðstöðin óskaði eftir styrk að upphæð kr. 6.880.000 til að halda 8 sextíukennslustunda námskeið bæði fyrir Íslendinga og útlendinga á Flateyri. Þá hafði miðstöðin rætt við íbúa á Flateyri, m.a. Íbúasamtök Önuðarfjarðar, um hvers konar nám myndi best henta.

Á fundi sínum á Ísafirði þann 5. apríl 2011 samþykki ríkisstjórnin framlög til 16 verkefna til eflingu byggðar á Vestfjörðum. Þar á meðal var aukaframlag til fræðslumiðstöðvar Vestfjarða vegna umbeðinna 8 námskeiða.

Þann 3. maí 2011 hélt forsætisráðuneytið samráðsfund með sveitarfélögum á Vestfjörðum um þau 16 verkefni sem ríkisstjórnin hafði samþykkt til eflingu byggðar á Vestfjörðum.

Að fundinum loknum óskaði Þórarinn Sólmundarson fulltrúi mennta- og menningarmálaráðuneytisins eftir tillögum Fræðslumiðstöðvarinnar um nýtingu fjárveitingarinnar.

Fræðslumiðstöð Vestfjarða sendi mennta- og menningarmálaráðuneytinu tillögur sínar 9. júní 2011. Í forsendum fyrir tillögum miðstöðvarinnar segir:

Fræðslumiðstöð Vestfjarða setti sér það meginmarkmið með verkefninu að það virkjaði heimamenn og veitti þeim tækifæri til að auka færni sína. Ennfremur að verkefnið væri samfélagstengt þannig að það yki samskipti íbúanna, þjappaði fólkinu saman og styrkti þannig byggðina. Námsframboðið var valið með þessi markmið í huga, auk þess sem reynt verður að fá sem flesta kennara úr röðum heimamanna, jafnt Íslendinga sem útlendinga, til að fjárveitingin renni sem mest til byggðarlagsins og til að draga fram þá þekkingu og færni sem í samfélaginu býr. Þá mun kennslan öll fara fram í heimabyggð, þannig að samgöngur verða ekki til að hrinda fólk frá námi.

Við val á námi í samráði við einstaklinga og Íbúasamtök Önundarfjarðar lagði miðstöðin til nám í þremur flokkum á Flateyri haustið 2011. Flokkarnir voru:

- **Almennt nám**, 120 kennslustundir í bókhald, stærðfræði, tölvum og þýsku. Þessu námi yrði svo fylgt eftir með einni af námsskrám Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins á vorönn 2012.
- **Íslenska fyrir útlendinga**, 2 eittundrað og tuttugu kennslustunda námskeið. Námskeiðið myndi einkum felast í að setja upp leikrit.
- **Óráðstafað**, 120 kennslustundir, sem mætti nota til að bregðast við nýjum óskum, svo sem óskum um starfstengt nám.

Til að tryggja að aðstaðan til kennslu yrði fullnægjandi tók Fræðslumiðstöðin á leigu húsnæði hjá Heilbrigðisstofnun Vestfjarða, að Eyrarvegi 8. Þar hafði áður verið öldrunardeild, en henni var búið að loka. Var þetta val einnig hugsað til að Flateyringar sæju líf í húsinu áfram þótt starfsemin yrði önnur. Að auki fór starfsemin fram í Félagsheimilinu, Fiskvinnsluhúsnæði á hafnarsvæðinu og Áhaldahúsi bæjarfélagsins.

2 Starfsemin

Við starfsemi sína á Flateyri byggði Fræðslumiðstöðin á sömu sýn á nám og kennslu og hún hefur að leiðarljósi í öllu sínu starfi. Þetta er mannleg sýn, þar sem fólki á að líða vel á kennslustað og það á að vera öruggt um sig. Það á að líða eins og heima hjá sér og taka þátt í hinum daglegu athöfnun eins og á heimili sínu. Þá á öll kennsla að vera einstaklingsmiðuð og alltaf tekið fullt tillit til áhuga, vilja, kunnáttu og reynslu nemandans.

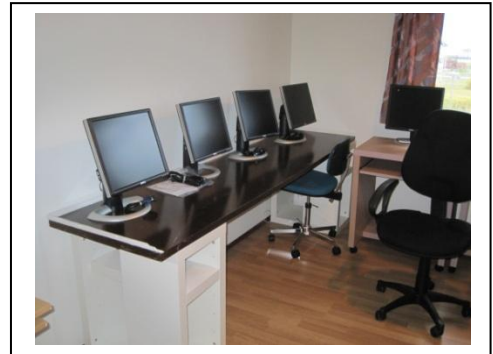
Þessum markmiðum var reynt að ná á Flateyri, m.a. með því að þátttakendur sáu um ræstingar á húsnæðinu, hituðu kaffi og sáu um eldhúsið og einu sinni í viku var eldaður matur fyrir þátttakendur á námskeiðum og gesti. Þá var stuðlað að því að fólk liti sem oftast við í húsnæðinu þótt það væri ekki á námskeiði, þannig að þar myndaðist óþvingað samfélag fólks af mismunandi uppruna.

Nokkur kostnaður fylgdi því að taka húsnæðið í notkun. Var þó öllu stillt í hóf og húsgögn og annar búnaður fenginn í láni eftir því sem hægt var. Landsbankinn sýndi þá rausn að gefa Fræðslumiðstöðinni 12 einmenningstölvur til nota í húsinu. Sett var upp ágætt netsamband þannig að hið ágætasta tölvuver var í húsinu.

Ekki tókst að ljúka allri kennslu fyrir áramót 2011/2012. Tvö tölvunámskeið voru ekki haldin fyrir en í janúar 2012 og þýskunni lauk ekki fyrir en 7. febrúar 2012. Stafaði þetta af því að námið fór seinna af stað en stefnt var að í upphafi, en einnig af öðrum námstilboðum í desember, svo sem getið verður um síðar í þessari greinargerð.

Yfirumsjón með allri starfssemi Fræðslumiðstöðvarinnar á Flateyri hafði Sigurborg Þorkeldsdóttir verkefnastjóri.

Verður nú gerð grein fyrir framkvæmd einstakra flokka.

2.1 Almenn nám

Í eftirfarandi töflu er yfirlit yfir almennu námskeiðin.

Námskeið	Lengd í kst (40 mín)	Kennarar	Fjöldi þátttakenda sem hófu nám	Fjöldi þátttakenda sem luku með yfir 75% tímasókn
Bókfærsla	30	Þuríður Sigurðardóttir	11	4
Tölvu- og upplýsingatækni 1	15	Heiðrún Tryggvadóttir	9	8
Tölvu- og upplýsingatækni 2	15	Heiðrún Tryggvadóttir	9	7
Tölvur, myndir og myndvinnsla	15	Önundur Pálsson	10	10
Tölvur fyrir útlendinga	15	Jaroslav Kozlowski	8	8
Stærðfæði	30	Sigurður Hafberg	Féll niður	
Þýska	40	Angela Schamberger	13	4
	130		60	41

Þótt námskeiðin væru sett upp að ábendingu heimamanna veldur þátttakan vonbrigðum. Þátttakan á tölvunámskeiðunum var þó í lagi, sem og úthald nemenda. Stærðfræðinámskeiðið féll niður vegna þátttökuleysis og mikil afföll urðu í bókfærslu og þýsku.

Í þessari samantekt verður engu slegið föstu um orsakir þessa. Athyglisvert er að styttri námskeiðin og þau sem fólk hefur ef til vill séð beinni not fyrir gengu vel. Lengri námskeiðin og þar sem bein not voru ekki eins auðsæ gengu verr. Miðað við óformlegar kannanir og viðtöl við þátttakendur virtust þeir þó ánægðir með námið. Sama er að segja um aðra íbúa og þá sem komu að einhvern hátt að verkefninu. Allir hafa lýst ánægju sinni með það.

Ástæður þess að fólk hætti voru ýmiskonar breytingar á aðstæðum svo sem vegna atvinnu, félagsstarfa og fjölskylduadstæðna. Þá dróst þýskan lengur en ráð var fyrir gert í upphafi.

Almenn reynsla starfsfólks Fræðslumiðstöðvar Vestfjarða er að hjá mörgu fólki með stutta skólagöngu sé menntun frekar neðarlega á forgangslista. Það veldur því að fólk hefur nám og lætur sjá til með hvort það ljúki því. Þjóðist eitthvað sem vekur áhuga fólks, þá tekur það flest fram yfir námið. Eitt brýnasta verkefni framhaldsfræðslunnar á Vestfjörðum er að nám færir frammar í forgangs röðun fólks. Í þessu verkefni getur það einnig haft eitthvað segja um úthald fólks að námið var því að kostnaðarlausu.

2.2 Íslenska fyrir útlendinga

Kennd voru tvö 120 kennslustunda námskeið, samtals **240** kennslustundir.

Kennarar voru Dagný Arnalds, Halldóra Rósa Björnsdóttir, Heiðrún Tryggvadóttir og Sigurborg Þorkelsdóttir.

Alls komu 24 þátttakendur við sögu, en 13 luku náminu með fullnægjandi hætti (með $\geq 75\%$ mætingu). Sumir fengu vinnu á meðan á námskeiðinu stóð og aðrir hófu nám eftir að það var byrjað.

Sett var upp leikritið *Sköllóttá söngkonan* eftir rúmenska leikskáldið Eugene Ionesco. Sunnudaginn 4. desember var það sýnt í félagsheimilinu á Flateyri fyrir fullu húsi, þar sem bæði Íslendingar og útlendingar skemmtu sér á leiksýningunni. Að sýningu lokinni var boðið uppá kaffi og veisluborð með pólsku bakkelsi sem Pólverjarnir (pólsku konurnar) á staðnum höfðu bakað. Þátttakendur voru mjög ánægðir með þessa nálgun að íslenskukennslu og töldu hana hafa skilið miklum árangri. Vildu þeir gjarna taka þátt í öðru slíku verkefni. Íbúar Flateyrar af íslenskum uppruna töldu einnig að þetta verkefni hefði gefið góða raun, þátttakendum hefði farið fram í íslensku og þátttaka þeirra í samfélaginu hefði aukist til muna. Verkefnið var eitt hið skemmtilegasta sem Fræðslumiðstöðin hefur komið að, krefjandi fyrir kennara og nemendur, ögrandi og skapandi og skilaði öllum einstaklingum sterkari, jafnt þátttakendum sem kennurum.

Auk uppsetningu leikritsins var fenginn var pólskur ráðgjafi, Eva Agata Axeldóttir, til að vera með námskeið fyrir pólverja í gerð ferilskráa o.fl. Var þetta tengt íslenskukennslunni, enda ferilskráin á íslensku og viðkomandi orðaforði æfður.

2.3 Óráðstafað

Undir þessum lið var haldið tvennskonar nám, handverk (þæfing og ullarvinna) og vélgæsla.

Þessi námskeið gengu vel og var ekkert brottfall.

Nánari lýsing er í meðfylgjandi töflu.

Námskeið	Lengd í kst (40 mín)	Kennarar	Fjöldi þátttakenda sem hófu nám	Fjöldi þátttakenda sem luku með yfir 75% tímasókn
Handverk og sjálfstyrking	25	Sigríður Magnúsdóttir Þorbjörg Sigþórsdóttir	13	13
Vélgæsla	85	Jóhann Gunnar Bæringsson	9	9
	110		22	22

2.4 Annað námstilboð haustið 2011

Annað námstilboð á Flateyri haustið 2011 var grunnnámskeið fyrir fiskvinnslufólk og jólasmiðja. Í henni voru námsþættirnir kertagerð (3 kst), hönnun (12 kes), þæfing (9 kst), skart úr leðri (6 kst) og kortagerð (6 kst). Grunnnámskeið fiskvinnslu var greitt af Fræðslusjóði framhaldsfræðslunnar og viðkomandi fiskvinnslufyrirtækjum og smiðjan var greitt með framlagi frá Vinnumarkaðsráði Vestfjarða.

Námskeið	Lengd í kst (40 mín)	Kennarar	Fjöldi þátttakenda sem luku námi. Innan sviga fjöldi sem hóf námið.
Grunnnámskeið fiskvinnslu	60	Ýmsir	20 (24)
Smiðja	36	Ýmsir	17 (17)

2.5 Samantekt á náminu

Samantekt á námi sem haldið var á Flateyri með styrk samkvæmt samningi dagsettum 8. september 2011.

Námskeið	Lengd í kennslustundum (40 mín)	Fjöldi skráðra	Fjöldi sem luku	Nemendastundir
Bókfærsla	30	11	4	120
Tölvu- og upplýsingatækni 1	15	9	8	120
Tölvu- og upplýsingatækni 2	15	9	7	105
Tölvur, myndir og myndvinnsla	15	10	10	150
Tölvur fyrir útlendinga	15	8	8	120
Þýska	40	13	4	160
Íslenska 1	240	24	13	3.120
Handverk	25	13	13	325
Vélgæsla	85	9	9	765
Samtals	480	106	76	4.985

2.6 Fjármál

Heildartekjur til verkefnisins voru 6,5 milljónir króna sem ríkisstjórnin veitti til verksins og samningur við mennta- og menningarmálaráðuneytið var um og er í viðauka þessarar greinargerðar.

Gjöld utan umsýslukostnaðar voru tæpar 6,5 milljónir króna. Miðað við 25% umsýslugjald voru gjöldin um 8 milljónir króna. Það er því ljóst að Fræðslumiðstöðin hefur lagt meira til verkefnisins en nemur framlagi ríkisins.

Sundurliðun gjalda er í meðfylgjandi töflu.

Gjaldaliðir	Krónur
Laun og launatengd gjöld	2.014.503
Verktakalaun	2.800.000
Húsnæðiskostnaður	548.250
Þrif	115.249
Ritföng, pappír o.fl.	44.420
Kaffikostnaður	96.761
Ferðakostnaður	48.260
Tölvubúnaðar og ljósritunarvéla rekstur	66.025
Tölvuuppsetning og vinna	466.044
Endurskoðun	41.666
Sími	51.526
Annar kostnaður	149.782
Gjöld samtals fyrir utan umsýslu	6.442.486
Umsýsla 25%	1.610.622

2.7 Ráðgjafarviðtöl

Allir þátttakendur á námskeiðum var boðið viðtal við náms- og starfsráðgjafa og nýttu sér það flestir. Þá var öðrum bæjarbúum boðin slík viðtöl sér að kostnaðarlausu og tekið af ráðgjafarframlagi Fræðslumiðstöðvarinnar.

Þá fékk Vinnumálastofnun pólskan sálfræðing til að ræða við pólverja á Flateyri og verða þeim til ráðgjafar og greiddi Vinnumálastofnun þá þjónustu.

3 Niðurstaða

Öllum bæði Íslendingum og fólki af erlendum uppruna stóð til boða að sækja öll námskeiðin, nema íslensku fyrir útlendinga. Á öllum námskeiðunum var fólk úr báðum hópum. Þannig luku t.d. 3 útlendingar vélgæslunni.

Að mati okkar hjá Fræðslumiðstöð Vestfjarða og eftir viðræður við einstaklinga á Flateyri, samtök þeirra og aðila sem að verkefninu komu á einhvern hátt, svo sem Rauða krossinn, Stéttarfélag, Vinnumálastofnun og bæjarfélagið teljum við að þau tvö meginmarkmið sem lagt var upp með hafi náðst; að styrkja einstaklingana og að styrkja samfélagið.

Íbúarnir virðast ánægðir og biðja um frekara nám og áframhaldandi starfsemi Fræðslumiðstöðvarinnar á Flateyri, sbr. fund með íbúasamtökum og fleiri 12.1.2012.

Brottfall var nokkuð á sumum námskeiðunum. Í flestum tilvikum var það vegna breytinga á högum fólks, svo sem að það fékk vinnu eða veiktist. Í sumum tilvikum hafði fólk færst of mikið í fang og hætti þess vegna. Einstaka virtist ekki nenna að leggja á sig nám og kjósa frekar að hvíla sig í sófanum. Við vitum ekki um neinn sem hætti vegna þess að honum líkaði ekki námið eða var óánægður.

4 Lokaorð

Verkefni þetta hefur reynst starfsfólki Fræðslumiðstöðvar Vestfjarða ánægjulegt og lærdómsríkt. Verkefnið gekk vonum frammar og markmið þau sem að var stefnt náðust í öllum meginatriðum og líklega gott betur.

Fræðslumiðstöð Vestfjarða þakkar öllum þeim sem lögðu þessu verkefni lið. Þar ber hæst framlag ríkisstjórnarinnar og Landsbanka Íslands sem gaf tölvur, en einnig Heiðbrigðisstofnun Vestfjarða fyrir hóflega húsaleigu og Íbúasamtökum Önundarfjarðar fyrir ómetanlegt samstarf. Þá fá aðrir samstarfsaðilar svo sem Vinnumálastofnun, Rauði krossinum, Ísafjarðarbær, Fjölmenningarsetur og Verkalýðsfélag Vestfirðinga þakkir fyrir gott samstarf. Mestar þakkir fá þó íbúar Önundarfjarðar fyrir góðar móttökur og jákvætt viðhorf til þessa verkefnis, þrátt fyrir erfiðleika sem þeir hafa þurft að glíma við vegna erfiðleika í atvinnulífinu.

5 Viðaukar

5.1 Samningur um verkefnið

Samningur mennta- og menningarmálaráðuneytis við Fræðslumiðstöð Vestfjarða um ráðstöfun framlags af sameiginlegu ráðstöfunarfé ríkisstjórnarinnar.

Mennta- og menningarmálaráðuneytið, kt. 460269-2969, í samningi þessum nefnt ráðuneyti, og Fræðslumiðstöð Vestfjarða kt. 511199-2049, í samningi þessum nefndur styrkþegi, gera með sér svofelldan samning um framkvæmd verkefnisins „*Aukaframlag til Fræðslumiðstöðvar Vestfjarða*“.

Á fundi ríkisstjórnarinnar 5. apríl 2011 var fallist á tillögu mennta- og menningarmálaráðherra um að verja 6,5 m.kr. af sameiginlegu ráðstöfunarfé til verkefnisins.

Fjármálaráðuneyti var tilkynnt um þessa ráðstöfun í erindi forsætisráðuneytis 14. apríl 2011, tilv.: FOR11010031/1.4.3

Í greinargerð Fræðslumiðstöðvar Vestfjarða um ráðstöfun fjárveitingar til námsúrræða á Flateyri dags. 9. júní 2011 er gerð grein fyrir verkefninu og er greinargerðin hluti samnings þessa. Um er að ræða 60 kennslustunda námskeið, sex fyrir útlendinga og tvö fyrir Íslendinga, samtals 480 kennslustundir. Kennsla hefst fyrri hluta september og lýkur í lok nóvember.

Við undirritun samnings þessa greiðast út 80% styrkuppþæðar 5,2 milljónir króna, inn á bankareikning í viðskiptabanka Fræðslumiðstöðvar Vestfjarða, reikningur 0556-26-1082. Eftirstöðvar greiðast þegar mennta- og menningarmálaráðuneyti hefur borist greinargerð um verkefnið ásamt fjárhagsuppgjöri. Forsenda lokagreiðslu er að styrkþegi hafi uppfyllt skilmála styrksins.

Markmið verkefnisins eru m.a. að bæta aðgengi íbúa að menntun, auka færni þeirra og styrkja samfélagið sem slíkt.

Skilmálar styrks:

1. Skuldbinding styrkþega

Með því að taka á móti styrknum lýsir styrkþegi því yfir að hann ábyrgist að styrknum verði einungis varið til verkefnisins og þeirra markmiða sem lýst er í greinargerð styrkþega frá 9. júní 2011. Jafnframt skuldbindur hann sig til að skila greinargerð og fjárhagsuppgjöri og hlíta öðrum skilmálum styrksins.

2. Upplýsingagjöf og skýrslur

Styrkþega er skylt að tilkynna mennta- og menningarmálaráðuneyti tafarlaust ef upp koma aðstæður sem seinka verkefninu eða koma í veg fyrir að markmiðum eða skilyrðum fyrir styrkveitingu sé fullnægt.

Styrkþega ber ávallt að verða við beiðni mennta- og menningarmálaráðuneytis um upplýsingar um stöðu verkefnisins og láta því í té allar upplýsingar og gögn um verkefnið, þar á meðal bókhaldsgögn.

Styrkþegi skal senda mennta- og menningarmálaráðuneyti greinargerð um verkefnið og fjárhagsuppgjör vegna þess innan 60 daga frá því verkefninu lýkur. Greinargerðin skal staðfest af styrkþega og óháðum skoðunarmanni eða endurskoðanda.

Styrkþegi ber ábyrgð á að skila skattyfirvöldum fjárhagsuppgjöri og að öll gögn sem uppgjör byggir á séu varðveitt í a.m.k. fimm ár. Um eftirlit Ríkisendurskoðunar gilda lög nr. 86/1997 um Ríkisendurskoðun.

3. Styrktaraðili nefndur í kynningarefni

Á öllu útgefnu efni, auglýsingum o.s.frv. sem tengist hinu styrkta verkefni skal koma fram að það er styrkt af mennta- og menningarmálaráðuneyti.

4. Endurkröfuréttur ráðuneytisins

Ef styrknum eða hluta hans er varið í annað en tilgreint er í umsókn eða skilmálar skv. lið 2 og 3 ekki uppfylltir, teljast forsendur styrkveitingar brostnar. Áskilur ráðuneytið sér þá rétt til að ógilda styrkveitinguna og krefja styrkþega um endurgreiðslu á greiddum styrk, að hluta til eða í heild sinni, ásamt kostnaði við innheimtu.

Reynist útgjöld vegna verkefnis samkvæmt umsókn lægri en útborguð styrkfjárhæð skal styrkþegi ótilkvaddur endurgreiða ofgreiddan styrk innan 30 daga frá því fjárhagsuppgjör verkefnis lá fyrir. Að öðrum kosti innheimtir ráðuneytið ofgreiddan styrk ásamt innheimtukostnaði.

5. Ágreiningur

Ágreiningi milli styrkþega og mennta- og menningarmálaráðuneytis sem þessum aðilum tekst ekki að leysa skal vísað til Héraðsdóms Reykjavíkur.

Reykjavík 8. september 2011

F.h. Mennta- og menningarmálaráðuneytis

F.h. Fræðslumiðstöðvar Vestfjarða

Smári Haraldsson, forstöðumaður

5.2 Umfjallanir á vefnum (bb.is)

- Dýrmæt reynsla hefur áunnist við mótvægisaðgerðir á Flateyri. bb.is 8.2.2012 <http://bb.is/?PageID=26&NewsID=173064>
- Jólasmíðja á Flateyri. bb.is 19.12.2011 <http://bb.is/?PageID=26&NewsID=172098>
- Útskrifa sérhæft fiskvinnslufólk. bb.is 16.12.2011 <http://bb.is/?PageID=26&NewsID=172073>
- Áttatíu nemar útskrifast úr íslenskunámi. bb.is 13.12. 2011 <http://bb.is/?PageID=26&NewsID=172006>
- Frumsýning og jóladagskrá á Flateyri. bb.is 2.12.2011 <http://bb.is/?PageID=26&NewsID=171793>
- Íslenskunemar sýna Sköllóttu söngkonuna. bb.is 28.11.2011 <http://bb.is/?PageID=26&NewsID=171662>
- Námsver opnað á Flateyri. bb.is 4.10.2011 <http://bb.is/?PageID=26&NewsID=169709>